

Fluturile negru

Radu Paraschivescu (n. 1960, București) trăiește în Balta Albă și se visează la Roma. E mefient față de avioane, reptile și sfaturile medicilor. Croiește articole pentru ziare și reviste, traduce romane, se ocupă cu hermeneutica ofsaidului în emisiuni de analiză fotbalistică și – mai rar decât i-ar plăcea – scrie cărți. Are câțiva prieteni francezi de nădejde (Millefeuilles, Plaisir Sucré, Macaron etc.), fără să-și fi trădat prima iubită: ciocolata de casă. Se îmbată cu vocea lui David Gilmour și chitara lui Mark Knopfler. La Humanitas, domiciliul lui profesional, publică niște cărți de „Râsul lumii”. Se îndrăgostește repede și-i trece greu. Detestă clișeele, laptele și broccoli. A scris despre nesimițiți, Inès de Castro, Maradona și Caravaggio.

Cărți: *Efemeriada* (2000, Libra); *Balul fantomelor* (2000, RAO, reeditare Humanitas, 2009); *Bazar bizar* (2004, Mașina de scris, reeditare Humanitas, 2007); *Fanionul roșu* (2005, Humanitas, Premiul „Ioan Chirilă” pentru cea mai bună carte de sport a anului); *Ghidul nesimțitului* (Humanitas, 2006); *Fie-ne tranziția ușoară: Mici rostiri cu tâlc* (Humanitas, 2006); *Mi-e rău la cap, mă doare mîntea: Noi perle de tranziție* (Humanitas, 2007); *Cu inima smulsă din piept* (Humanitas, 2008); *Răcani, pifani și veterani* (coord., Humanitas, 2008); *Dintre sute de clișee: Așchii dintr-o limbă tare* (Humanitas, 2009); *Fluturile negru* (Humanitas, 2010); *Toamna decanei: Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011); *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* (Humanitas, 2012); *Maimuța carpatină* (Humanitas, 2013); *Muște pe parbrizul vieții: Nou catalog de perle* (Humanitas, 2014); *Noi vorbim, nu gândim: Nouă colecție de perle românești* (Humanitas, 2015); *România în 7 gesturi* (Humanitas, 2015); *Povești de dragoste la prima vedere* (coautor, alături de Ioana Pârvulescu, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana și Adriana Bittel – Humanitas, 2015); *Cum gândesc politicienii* (Humanitas, 2016); *Aștept să crăpi (de astăzi, în prime time)* (Humanitas, 2016); *Am fost cândva femeie de onoare și alte povestiri* (Humanitas, 2017); *Cartea râsului și a cercetării (Ce se întâmplă cu creierul dacă înveți cuvinte noi în timp ce faci sex)* (Humanitas, 2017); *Două măhuri stau de vorbă: Scene românești* (Humanitas, 2018); *Orice om îi este teamă: Un partid, doi ani și trei premieri* (Humanitas, 2018); *În lume nu-s mai multe Români (planetei noastre asta i-ar lipsi)* (Humanitas, 2019).

Radu
Paraschivescu
**Fluturile
negru**
roman

Ediție revizuită

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

1

— Când rupi o pâine din care ies aburi și e soare-afară, nu mai ai nevoie de nimic, murmură tânărul blond, cu părul prins în coadă. Așa trebuie să-nceapă dimineața, cu pâine caldă și soare. Și cu o șopârlă care se-ncălzește pe zid.

— Ți s-a suit vinul la cap, Nuccio. Măine-poimăine o să-mi spui că viața e frumoasă lângă popi. Ce-ți veni cu șopârla?

Șchiopul cu mustața cât vrabia se ridică de la masa luminată pe sfert de razele soarelui, își frecă mâinile de un șorț slinos, mai mult din obișnuință decât fiindcă s-ar fi pregătit să facă un lucru anume, se duse la ușă și aruncă o privire afară. Nimic. Și nimeni. Țipenie. Nu era mare sfârâială să fii cârciumar în vremurile astea. Bătaie de cap pe degeaba. Altădată cârciuma era plină și mirosea a belșug, tipsiile cu mâncare se goleau cât ai clipi, se zguduiau pereții de cântece, scârțâiau paturile și nimeni nu închidea ochii până spre dimineață. La bucătărie se găteau purcei de lapte, rațe, iepuri, potârnicși și fazani. Ceapa mărunțită aducea lacrimi în ochii bucătăreselor care nădușeau până în toiul nopții. 7

Chefurile țineau până se goleau cămărilor și ospătăritele îi chemau pe meseni să vadă singuri că nu rămăsese nici un duminic, nici o frunză de salată, nici un cartof, nici un strop de slănină prăjită, nici un fagure cu două albine prinse în ambra cleioasă a mierii, nici un fruct întreg sau tăiat felii. Butoaiele din pivniță erau pline cu vinuri legănate câteva zile în trăsuri și aduse dintre dealurile Toscaniei. Acolo, în orașelele cărămizii ale republicii florentine, la Monteforalle și Panzano, la Castellina și San Miniato, la Radicondoli și Montalcino, toamnele însemnau zi după zi de dansuri sălbatice, în care femeii asudate zdrobeau ciorchinii sub tălpi și trebuiau înlocuite din trei în trei ceasuri, nu atât de osteneală și nici de la arșiță, cât din cauza mirosului care le cotropea mințile și le amețea.

Numai că, de câțiva ani, lucrurile se schimbaseră. Având în Sfântul Scaun de la Palazzo del Quirinale un papă care trăia ferindu-se de viață, Roma începuse să nu-și mai arate pe față bucuria. Pe chipul ei, altădată vesel, se așternuse un aer bolnăvicios. Crâșmele de la colțuri de stradă nu se mai umpleau ca înainte, când se întâmpla să-ți bei vinul de-a-n picioarele, fiindcă nu mai era nici un scaun pe care să te poți așeza. Scamatorii din piețe se făcuseră nevăzuți. Hoții de buzunare se apucaseră să se fure între ei. Codanelor din tractire începuseră să li se tulbure ochii, să li se subțieze buzele, să li se stafidească obraji și să li se fleșcăiască pulpele tot așteptând pe cineva care să rupă hainele

de pe ele, să le supună trupurile și să le răscolească sufletele, cum se întâmpla odată. Până și grădinile păreau pustii în miezul zilei, nepăsătoare la zumzetul bondarilor și la lumina soarelui. Acum, jupânul șchiop din Piazza Navona, care își deschisese cârciuma la o aruncătură de băț de Fontana dei Calderari, avea timp să se-așeze la masa fiecărui mușteriu care-i călca pragul, să-i asculte palavrele și să-l îmbie măcar cu două ouă cu ceapă, dacă mai mult nu-l lăsa punga. În ultimele luni, nici asta nu se întâmplase mai des de trei ori pe zi. Mare minune dacă n-oi începe să dau de mâncare pe datorie, își spunea cârciumarul îmbufnat. Mare minune dacă nu m-oi apuca să cretez răbojul.

— Șopârta trage la omul norocos ca musca la rahat, jupân Girolamo. Cine are așa ceva pe lângă casă e ferit de necazuri.

— Iar ai fost la nebuna aia azi-noapte? Vezi că ți-a mai băgat și altădată nerozii în cap. Ce Dumnezeu, Nuccio, dacă tot te duci în crailâc, măcar alege-ți o muiere cu mintea-ntreagă.

Blondul clătină din cap, parcă urmărit de un gând care nu-i dădea astâmpăr, și mai rupse o bucată din pâinea cu coajă neagră. Mestecă alene, fără să-i pese de căutătura îngrijorată a cârciumarului.

— E mai sănătoasă la cap decât mulți dintre noi, jupâne. Și oricum, cu șopârta are dreptate. Când îți mergea bine, număram zece-douășpe întinse la soare, de-aici până la fântână. Acum, nici una. Să nu-mi spui că-i potriveală.

„Nebuna aia“ se numea Fillide Melandroni și, la fel ca toată lumea destupată la minte din Roma, blestema ziua în care moartea lui Leon al XI-lea cufundase orașul în mohoreală. Fillide se născuse la Siena și venea din acel soi de familie bună care te silea să faci lucruri rele. Înveșmântată nu doar în rochii stânjenitoare, ci și în reguli care nu puteau duce decât la ofilirea celui care le urma, fata se hotărâse într-o bună zi să nesocotească sfaturile și opreliștile părinților. Fiecare vorbă a lor fusese întâmpinată cu un răs zglobiu și disprețuitor. Fiecare încercare de-a o obișnui cu lumea nobilimii toscane sfârșise în neputință. Fillidei îi plăcea să se îmbrace frumos și să trăiască bine, dar asta doar dacă nu-i erau îngrădite mișcărilor. Nobili bogăți? Marchizi cu punga plină și viconți cu moșii de neocuprins în două zile călare? Ar fi înfulecat trei în fiecare dimineață, pe burta goală. Era însă nevoie de două lucruri: să nu fie din Siena, ci din Roma, și să nu-i afle în saloane pline de tablouri, catifele și candelabre, ci în paturi de tractir, unde mirosea a parfum prost și a animal în călduri.

Se împlinise un an de când cardinalul Camillo Borghese, născut la Roma, dar școlit în ale avocației la universitățile din Perugia și Padova, fusese ales papă în locul lui Leon al XI-lea și urcase pe Sfântul Scaun sub numele de Paul al V-lea. Chiar din primele săptămâni petrecute la Quirinale, printre frescele lui Guido Reni, noul pontif semănase tristețe și deznădejde în rândul romanilor. Firea lui

ursuză, împletită cu aplecarea spre chichițe juridice sau teologice și spre nesfârșite vorbiri despre dreptul roman, făcea din Paul al V-lea un om îndeobște nesuferit. Electorii strânși în conclav îl aleseseră în dauna lui Cesare Baronius și Roberto Bellarmino, rivalii săi la jilțul papal, plecând mult urechea la ce spuneau francezii și spaniolii. Sfântul Părinte avea o aplecare firească spre tocmeală, ceea ce pe unii îi supărase – „un împăciuatorist unsuros“, fusese auzit cândva secretarul unui cardinal –, dar celor mai mulți le căzuse bine. Diplomația înseamnă târguială, iar cine primește să se târguiască are deschise uși care pentru alții rămân închise, mai ales când bate vântul sărăciei.

Pornirile noului papă se văzuseră încă din primele luni. Episcopilor care-și făceau veacul prin Roma li se poruncise să plece la casele lor. Celor care îndrăzniseră să întrebe de pricinile unei asemenea măsuri Sfântul Părinte avusese grijă să le răspundă chiar el, cu ceva amenințator în glas, că nu făcea decât să respecte hotărârile Conciliului din Trento, care se îngrijise încă de-acum câteva decenii ca fiecare episcop să locuiască la el în diocезă, nicidecum în inima Romei. Dacă hotărârea asta îi bucurase pe romanii de rând, căci, iată, papa însuși oprea risipa căreia i se dedau unii dintre slujitorii Domnului, următoarea îi făcuse să se întrebe dacă nu cumva pontiful suferea de o gravă tulburare a minții. Asta fiindcă la nici două luni de la suirea pe Sfântul Scaun de la Quirinale, Paul al V-lea

începuse să se îngrijească de anumite suflete rătăcite. Nu de toate, cum s-ar fi cuvenit, ci doar de cele care își vindeau farmecele și nurii. Fiindcă știa că n-ar fi putut-o lămuri cu vorba bună pe nici una dintre târfele Romei să nu mai facă negoț cu propriul ei trup, alesese două biserici în care duminea se desfășurau slujbe numai pentru aceste oi rătăcite de turmă. „O baie de conștiință“, rostise papa când preoții de la Santa Maria in Traspontina și Santa Caterina della Rota ceruseră audiență la Quirinale pentru lămuriri. „Fetele astea își spală părul, subsuorile și picioarele, dar își lasă sufletul necurățat. Domniile voastre o să le faceți baia de conștiință de care au nevoie.“

Cei care trăseseră foloase rezezi din porunca lui Paul al V-lea fuseseră, desigur, vânătorii de fuste care umblau cât era ziua de lungă după frumusețile Romei. Printre ei nu se găseau doar bandiți deșucheți, pungași în căutare de carne tânără și pietroasă sau condotieri aflați între două slujbe, ci și destui oameni cu obraz subțire și pungă bine garnisită din nobilimea romană. Dacă până atunci erau siliți să țină calea fetelor prin locuri îndoelnice, în locuri unde chiar și spadasinilor vestiți li se mai întâmpla să-și sfârșească viața în vârful unui pumnal, din ziua când Sfântul Părinte hotărâse slujba specială nu avuseseră decât să aștepte răbdător, cu o cucernicie jucată anevoie, în față la Santa Maria in Traspontina și la Santa Caterina della Rota. Ieșirea târfelor din cele două așezăminte în piețele care se umpleau ca la un semn, pentru a se goli la

loc în mai puțin de-un sfert de ceas, trimeea cu gândul mai degrabă la un târg de carne vie decât la spălarea conștiințelor, dar nimeni nu avusese curaj să-i mărturisească pontifului în ce fel îi fusese răstălmăcit gândul cucernic. Cu șezutul cufundat în pernele Sfântului Scaun, Paul al V-lea rămăsese încredințat că primenirea sufletelor începuse și că fetele din tractire aveau să se arate Romei sub o nouă înfățișare cât de curând.

Printre păcătoasele care îngenuncheau în fiecare duminică la Santa Maria in Traspontina erau zece-douăsprezece tinere care aveau înțelegeri încurcate cu biserica. Pe de o parte, se întindeau cu oricine le zornăia o mână de galbeni. Pe de alta, își vedeau chipurile pe pereții sfintelor lăcașuri. Erau curvele pe care unii pictori le foloseau drept modele pentru zugrăvirea bisericilor din Roma. Drumul de la albeața feciorelnică a fețelor din fresce la freamătul lacom al frunțașelor la școala vieții era lung, dar, dacă-ți munceai mintea un stropșor, putea fi făcut. Fillide Melandroni era una dintre aceste tinere care veneau duminică de duminică pentru a li se face baia de conștiință. Vorbele i se păreau de tot râsul și nu pregeta să i-o spună oricui pleca urechea.

— Baia de conștiință înseamnă să scoți patul din odaie ca să nu te mai înșele femeia, rostea ea cu un licăr ghiduș în priviri. Sfântul Părinte, ție-l Dumnezeu în puteri, pare un om cumsecade, dar e mai nevinovat ca un copil în burta mamei. Auzi tu, baie de conștiință. Pentru o adunătură de curve. Să te crucești și mai multe nu.

Gestul unei smerenii prefăcute însoțea aceste cuvinte, înainte ca rostitoarea lor să plece la brațul unui mușteriu care se și visa mângâindu-i rotunjimile.

— Arțagul ăsta nu-ți șade bine, o mustrase cândva o prietenă. Nu se cade să vorbești așa.

Fillide se încruntase nedumerită.

— De ce, mă rog? E vorba de bani, până la urmă. Tăurașii ăștia care nu găsesc ce le trebuie acasă mă plătesc să le țin loc de nevastă. Iar pictorii mă plătesc fiindcă nu-i duce mintea. Decât să-și închi- puie o sfântă sau mai știu eu ce, aleg să-mi dea bani ca să fiu sfânta lor pentru două săptămâni sau două luni. Nu mă duc eu să-i rog, vin ei la mine.

Dintre prietenele Fillidei Melandroni mai făceau parte Caterina Vannini, Lena Antognetti și Anna Bianchini. Nobilii și prelații care își bucurau nopțile cu ele, la palatul Del Monte sau în căsoaiele înstărite de la marginea Romei, schimbându-le între ele și nesfiindu-se să le judece dibăcia în ale desfrâului, le numiseră „Cele patru grații“. Cuvintele ajunseseră, din nefericire, la urechile monseniorului Pietro Aldobrandini, care cu un an în urmă ajunsese episcop de Ravenna. Aflat cu treburi la Roma, monseniorul îl auzise pe un tânăr prelat vorbind despre cele patru fete și pricepuse că ispita cărnii îl făcuse până și pe el să-și lepede hainele preoțești și să se dăruiască dezmațului. S-ar fi cuvenit, poate, ca furia monseniorului să se reverse până pe coridoarele apartamentelor papale. Numai că Aldobrandini învățase de mult, încă înainte să ia în stăpânire duca-

tul Ferrarei, că lucrurile puturoase nu se dădeau în vileag pe dată, ci erau puse la păstrare spre a fi folosite la timpul potrivit. Prin urmare, monseniorul se mărgini să numească borfeturile drept „Cele patru dizgrații“.

— Te ții de pomană după ea, Nuccio, ascultă-mă pe mine, spuse cârciumarul, izgonind o muscă de pe marginea cunii cu vin. Tu o sorbi din ochi, iar ei nu-i pasă nici cât negru sub unghie. Și oricum, atâr-nă atât de mulți de fustele ei, că numai tu lipseai.

Blondul dădu pe gât restul de vin și se șterse la gură.

— Mai mare-i sporul celui care-așteaptă, jupân Girolamo. Ei, vezi? E bună și poezia la ceva. Te-nva-ță să ai răbdare. Lide e-a mea, jupâne. A mea, în-țelegi? Eu am scos-o în lume, eu am făcut din ea ce-a ajuns azi, eu am vârat-o-n paturile boșorogilor ăloră căroră le curg balele după prospături...

— Aud că nu-s chiar toți boșorogi.

— Cei mai mulți când se-așază pe oală uită de ce s-au așezat. Îi știu bine, i-am văzut ce pot. Își numără părțurile și se scarpină-n cap. Iar Lide le toacă biștarii, îi joacă pe degete și râde de ei. Doar nu crezi c-o să-i pice vreunul cu tronc?

Cârciumarul turnă din nou în căni și își înăbuși un oftat. Mesele celelalte rămăseseră la fel de goale ca la ora deschiderii. Noroc cu tânărul Tomassoni, altfel ar fi ajuns să bea din propriul lui vin de unul singur. Mai lipsea să scoată gologani din buzunar și să se plătească. La asta m-a adus uscatul ăla de papă, își zise cârciumarul, zbârlindu-se în gând.